

SPRAWOZDANIA

SEMINARE

t. 40 * 2019, nr 3, s. 213-228

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ *MIŁOŚĆ – MAŁŻEŃSTWO – RODZICIELSTWO.* *„HUMANAE VITAE” – WZNIOSŁA TEORIA CZY REALNA POMOC?* (Poznań, 5 maja 2018)

5 maja 2018 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu miała miejsce międzynarodowa konferencja naukowa nt. *Miłość – małżeństwo – rodzicielstwo. „Humanae vitae” – wniosła teoria czy realna pomoc?* Na początku obrad sympozjalnych wszystkich zebranych pozdrowił ks. dr hab. Andrzej Pryba – prodziekan ds. nauki i współpracy międzynarodowej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, redaktor naczelny czasopisma naukowego „Teologia i Moralność” oraz główny organizator tej konferencji.

Otwarcia sympozjum dokonał abp dr Stanisław Gądecki – przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, wiceprzewodniczący Rady Konferencji Episkopatów Europy oraz wielki kanclerz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Metropolita poznański podkreślił w swoim wystąpieniu, że encyklika Pawła VI *Humanae vitae* z 1968 r. nie tylko w momencie ogłoszenia, ale także dziś spotyka się z próbami jej podważenia i krytyką. Przewodniczący KEP zauważył, że obecnie bardzo silne są dążenia większości państw Unii Europejskiej, Kanady czy Australii do zmiany rozumienia małżeństwa i rodziny, promocji materiałów pornograficznych, wczesnej edukacji seksualnej w szkołach itp. Istnieją także państwa opowiadające się za życiem i konserwatywnym rozumieniem moralności. Do grupy tych krajów należą przede wszystkim państwa muzułmańskie oraz kraje z kontynentu afrykańskiego.

Obrady sympozjalne zostały podzielone na osiem sesji. Pierwsza z nich miała charakter plenaryjny. Moderatorem sesji plenarnej był ks. prof. UAM dr hab. Maciej Olczyk z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pierwszy referat w tej części obrad nt. *Interpretacje Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes” i ich wpływ na recepcję encykliki papieża Pawła VI „Humanae vitae”* zaprezentował ks. prof. dr Livio Melina z Papieskiego Instytutu Jana Pawła II dla Studiów nad Małżeństwem i Rodziną w Rzymie. Tłumaczem tego wystąpienia na język polski był ks. dr Wojciech Kućko, dyrektor Wydziału ds. Rodzin Kurii Diecezjalnej Płockiej. Prelegent z Włoch stwierdził, że pod koniec lat 60. ubiegłego wieku wielu teologów katolickich przeciwstawiało personalizm *Gaudium et spes* rzekomemu naturalizmowi *Humanae vitae*, sugerując, że ten ostatni dokument był krokiem wstecz w stosunku do nauczania Soboru Watykańskiego II.

Natomiast dzisiaj wiele środowisk liberalnych w Kościele katolickim interpretuje encyklikę papieża Pawła VI w kontekście adhortacji apostolskiej *Amoris laetitia* papieża Franciszka z 2016 r. Zdaniem postępowych teologów katolickich należy obecnie dokonać zmiany paradygmatu, tzn. trzeba zanegować rozumienie *Humanae vitae* wypracowane w trakcie pontyfikatów Jana Pawła II i Benedykta XVI. Encyklika papieża Pawła VI odczytana na nowo w duchu adhortacji *Amoris laetitia* podkreśla prymat osoby i sumienia oraz interpretuje tradycyjną doktrynę katolicką w kontekście duszpasterskiej działalności Kościoła.

Drugi referat wygłosił ks. prof. dr Augusto Sarmiento z Uniwersytetu Nawarry w Pampelunie nt. *Profetyczność encykliki „Humanae vitae” papieża Pawła VI.* Gość z Hiszpanii podkreślił, że odrzucenie tego dokumentu przez wiele środowisk katolickich doprowadziło nie tylko do banalizacji seksualności, lecz również do zatracenia prawdy o miłości ludzkiej i o życiu ludzkim samym w sobie. Jedną z konsekwencji tych zmian obyczajowych jest przewartościowanie życia w ten sposób, że traci ono wartość samą w sobie – ocenia się tylko jego „jakość”, która w wielu przypadkach utożsamiana jest z jego użytecznością. Dokument Pawła VI z 1968 r. jest wciąż bardzo aktualny, ponieważ zawiera wielkie

bogactwo antropologiczne i teologiczne. *Humanae vitae* nie stanowi żadnej rewolucji w stosunku do wcześniejszej doktryny katolickiej dotyczącej człowieka. Paweł VI przypomniał *de facto* wizję antropologiczną i moralną papieża Piusa XI, który w swojej encyklice o małżeństwie wziął pod uwagę doktrynę chrześcijańską przekazywaną od dwóch tysięcy lat i która nie została nigdy zmodyfikowana.

Ostatni referat w sesji plenarnej zaprezentował ks. dr hab. Andrzej Kobyliński z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie nt. *Jakie były przyczyny rewolucji seksualnej 1968 roku? Neomarksistowski projekt nowej moralności Herberta Marcusego*. Prelegent stwierdził, że jedną z głównych przyczyn rewolucji obyczajowej dokonującej się w ostatnich dziesięcioleciach jest filozofia marksistowska. Najważniejszą inspirację intelektualną rewolucji 1968 r. stanowiła twórczość niemiecko-żydowsko-amerykańskiego filozofa Herberta Marcusego, przedstawiciela neomarksistowskiej Szkoły Frankfurckiej. Marcuse był przekonany, że rewolucja seksualna jest konieczna do przeprowadzenia rewolucji społecznej. Istota rewolucji seksualnej polega na odkryciu seksualności polimorficznej, która oznacza powrót do świadomości seksualnej dziecka sprzed 6. roku życia. Odkrycie dziecięcej seksualności i różnych stref erogennych ludzkiego ciała prowadzi do seksualizacji całego organizmu człowieka dorosłego.

Marcuse odrzucił przekonanie Zygmunta Freuda, że należy identyfikować cywilizację i kulturę z represją tego, co organiczne i biologiczne. Zdaniem autora książki *Człowiek jednowymiarowy* jest możliwa cywilizacja nierepresywna, oparta na gruntownie odmiennym doświadczeniu istnienia, całkiem odmienną relacją między człowiekiem a przyrodą i zupełnie odmiennych więziach egzystencjalnych. Cywilizacja nierepresywna powinna być wolna od świadomych i nieświadomych, wewnętrznych i zewnętrznych procesów opanowywania, zniewalania i tłumienia. Niestety, w ostatnich dziesięcioleciach poglądy Marcusego zdominowały myślenie o ludzkiej seksualności w wielu krajach świata.

Moderatorem drugiej sesji nt. *Wiara i duchowość* była dr Monika Waluś z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Pierwszy referat w tej części obrad nt. *Encyklika „Humanae vitae” drogą do pełni Bożego błogosławieństwa* wygłosił dr hab. Mieczysław Guzewicz, konsultor Rady ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. Przypomniał on, że w sensie biblijnym błogosławieństwo oznacza pełnię daru Boga dla człowieka. Niestety, celem działań podejmowanych przez szatana jest odcięcie człowieka od tego rodzaju darów. Boże błogosławieństwo jest udziałem tych rodzin, w których otwartość na potomstwo idzie w parze z autentycznym życiem chrześcijańskim.

Drugi referat nt. *Sakramentalne małżeństwo miejscem przekazywania życia – aktualność wskazań „Humanae vitae” Pawła VI* zaprezentował ks. prof. dr hab. Mieczysław Ozorowski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Prelegent ukazał w swoim wystąpieniu biblijne i teologiczne aspekty sakramentalności małżeństwa oraz zwrócił uwagę na kontynuację nauczania Soboru Watykańskiego II na kartach encykliki *Humanae vitae*. Bardzo ważnym elementem w interpretacji tego ostatniego dokumentu jest uwzględnienie rewolucji obyczajowej 1968 r., która stanowi także dzisiaj wielkie wyzwanie dla Kościoła katolickiego.

Ostatni referat w tej części obrad wygłosił ks. prof. dr hab. Marian Machinek z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie nt. *Zarzut błędu naturalistycznego w kontekście encykliki „Humanae vitae”*. Nazwa „błąd naturalistyczny” pochodzi od George’a Edwarda Moore’a. Wcześniej mniej więcej na ten sam problem zwrócił uwagę David Hume, a po nim Immanuel Kant. Błąd naturalistyczny polega na tym, że próbuje się zdefiniować predykat moralny „dobry” przy pomocy innych pojęć spoza sfery moralności. Pojęć o charakterze normatywnym (dobro, obowiązek, powinność) nie sposób zdefiniować przy pomocy kategorii, których używa się do opisu rzeczywistości naturalnej. Nie ma bezpośredniego przejścia od zdań deskryptywnych do preskryptywnych. Zarzut błędu naturalistycznego nie odnosi się jednak do encykliki *Humanae vitae*, ponieważ papież Paweł VI nie mówi w tym dokumencie o aktach biologicznych, ale o ich znaczeniach. Istotą sporu dotyczącego *Humanae vitae* jest rozumienie cielesności. Krytyków tej encykliki można uznać za przedstawicieli myślenia ewolucjonistycznego, według którego cielesność jest efektem przypadku i nie zawiera w sobie żadnych znaczeń. W ten sposób następuje ograniczanie sfery seksualnej do wymiaru biologicznego.

Zwieńczeniem refleksji prowadzonej w ramach drugiej sesji było świadectwo Alicji i Andrzeja Osieckich z Poznania, którzy są małżeństwem od 26 lat i posiadają szóstkę dzieci. Zwrócili oni uwagę na specyfikę chrześcijańskiej koncepcji małżeństwa i rodziny oraz na możliwość zachowania Bożych przykazań we współczesnym świecie.

Moderatorem trzeciej sesji nt. *Małżeństwo* był dr Mikołaj Gębka z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pierwszy referat w tej części obrad nt. *Biologia rodzenia wpisana jest w genealogię osoby. Godność aktu małżeńskiego według Jana Pawła II* wygłosił ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Prelegent zwrócił uwagę na najważniejsze elementy nauczania papieża Jana Pawła II na temat małżeństwa i rodziny, które były już obecne we wcześniejszych pismach Karola Wojtyły. Jednym z nich jest antropologia daru, która przeobraża się w *communio personarum*. W ramach wspólnoty życia małżeńskiego dokonuje się wzajemne obdarowanie między małżonkami.

Drugi referat zaprezentował o. prof. dr hab. Jarosław Kupczak z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie nt. *Mowa ciała. Encyklika „Humanae vitae” w teologii ciała Jana Pawła II*. Mowa ciała dotyka fundamentalnego sporu o naturę człowieka i stanowi wyzwanie dla antropologii chrześcijańskiej. Natura ludzka ma charakter normujący, ponieważ porządek naturalny bytu ludzkiego stanowi źródło zasad moralnych. Normy wyrastają z natury rzeczy, która dla chrześcijan ma charakter teologiczny. Teologiczne rozumienie natury zakwestionował m.in. angielski filozof Francis Bacon, który dążył do podporządkowania świata natury nowożytnej nauce i technice.

Trzeci referat nt. *Nierozzerwalność jedności od rodzicielstwa – okrutny zakaz czy profetyczna troska?* wygłosił dr Jacek Pulikowski z Poznania, konsultor Komisji Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski. Prelegent poddał analizie fragment encykliki *Humanae vitae* dotyczący nierozzerwalności podwójnej funkcji znaku w zbliżeniu małżeńskim. Zdaniem papieża Pawła VI, „stosunek małżeński z najgłębszej swojej istoty, łącząc najściślejszą więź męża i żonę, jednocześnie czyni ich zdolnymi do zrodzenia nowego życia, zgodnie z prawami zawartymi w samej naturze mężczyzny i kobiety. Jeżeli zatem zostaną zachowane te dwa istotne elementy stosunku małżeńskiego, a więc oznaczenie jedności i rodzicielstwa, to wtedy zatrzymuje on w pełni swoje znaczenie wzajemnej i prawdziwej miłości oraz swoje odniesienie do bardzo wzniosłego zadania, do którego człowiek zostaje powołany – a mianowicie do rodzicielstwa” (nr 12).

Ostatnim elementem tej części obrad sympozjalnych było świadectwo Anny Jednej ze Wspólnoty Trudnych Małżeństw „Sychar” w Poznaniu. Przedstawiła ona historię własnego życia oraz podała motywy podjętej przez siebie decyzji, aby po rozstaniu z mężem żyć samotnie, zachowując wierność do końca.

Moderatorem czwartej sesji nt. *Metody rozpoznawania płodności* był prof. dr hab. Andrzej Urbaniak z Politechniki Poznańskiej. Pierwszy referat w tej części obrad nt. *Teologiczno-moralne motywy planowania rodziny* wygłosił ks. dr hab. Andrzej Pryba. Prelegent zwrócił uwagę na aktualność problematyki związanej z przekazywaniem życia w zgodzie z naturą. „Człowiek bowiem – jak stwierdził papież Paweł VI w encyklice *Humanae vitae* – nie zdoła osiągnąć prawdziwego szczęścia, do którego tęskni całą swą istotą, inaczej, jak zachowując prawa wszczepione w jego naturę przez najwyższego Boga” (nr 31).

Drugi referat nt. *Naturalne Planowanie Rodziny – droga miłości do dziecka od poczęcia* zaprezentował ks. dr Kazimierz Kurek – lekarz, będący jednocześnie duchownym katolickim, honorowy członek międzynarodowego Instytutu Naturalnego Planowania Rodziny według metody prof. J. Rötzera (INER). Naturalne Planowanie Rodziny oznacza taki sposób praktykowania odpowiedzialnego rodzicielstwa, na który składają się dwa elementy: systematyczna obserwacja objawów płodności i ich interpretacja oraz dostosowanie współżycia do tak rozpoznanego rytmu płodności – stosownie do planów prokreacyjnych małżonków.

Trzeci referat wygłosił dr Krzysztof Walczak z Politechniki Poznańskiej nt. *Współczesne narzędzia wspierające Naturalne Planowanie Rodziny*. Prelegent podkreślił, że istotą stosowania metod naturalnych w przestrzeni ludzkiej seksualności jest bardziej całościowe spojrzenie na płodność i związaną z nią odpowiedzialność pary małżeńskiej. W obrębie tego świadomie przyjętego stylu życia pojawiają się bowiem kwestie takie jak: otwartość na dzieci, poszanowanie i akceptacja naturalnego porządku płodności, budowanie lepszych relacji małżeńskich, zdolność do podyktowanej bezinteresowną miłością okresowej wstrzemięźliwości.

Ostatnim elementem tej części obrad sympozjalnych było świadectwo dr. Piotra Wołochowicza z Fundacji Misja Służby Rodziny w Warszawie, który wraz z żoną Mariolą jest zaangażowany

od wielu lat w różne formy odnowy biblijnej i poradnictwa rodzinnego. Państwo Wołochowiczowie pracują z małymi grupami w cyklu rocznym, organizują seminaria i obozy, udzielają porad indywidualnych, piszą książki i artykuły na tematy dotyczące tworzenia więzów małżeńskich i rodzinnych.

Moderatorem piątej sesji nt. *Rodzicielstwo i wychowanie* był ks. dr Wojciech Kućko. Pierwszy referat w tej części obrad wygłosiła dr Monika Waluś nt. *Zależność i uczestnictwo. Rodzicielstwo w zamysle Stwórcy w nauczaniu „Humanae vitae”*. Przypomniała ona merytoryczne i formalne założenia encykliki papieża Pawła VI z 1968 r. Jednym z najważniejszych elementów tego dokumentu jest pozytywna wizja bytu ludzkiego, która zakłada możliwość współpracy człowieka z łaską Bożą.

Drugi referat nt. *Wychowawcze aspekty encykliki „Humanae vitae”* zaprezentował prof. dr hab. Andrzej Urbaniak. Stwierdził on, że do najważniejszych elementów pedagogicznych tego dokumentu należy zaliczyć budzenie szacunku do tajemnicy życia, kształtowanie postawy panowania nad sobą oraz wychowanie do czystości seksualnej.

Trzeci referat wygłosiła prof. dr hab. Katarzyna Olbrycht z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach nt. *Wychowanie dzieci i młodzieży – kontekst kulturowy*. Prelegentka zauważyła, że potrzebne jest dzisiaj wychowanie do bycia człowiekiem w sensie osobowym. Aby skutecznie realizować wizję człowieka zawartą w encyklice *Humanae vitae*, niezbędne są trzy następujące postawy: bezinteresowność wobec świata, odpowiedzialność i służba.

Czwarty referat nt. *Wychowanie seksualne czy wychowanie do miłości?* zaprezentował dr Stanisław Sławiński z Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie. Podkreślił on potrzebę adekwatnej edukacji seksualnej, która prowadzi do większej dojrzałości młodego człowieka. Nie wolno zgodzić się na wiele nowych form nauczania o ludzkiej seksualności, które kwestionują normy moralne, promując fałszywe rozumienie wolności jako prawa do samowoli.

Ostatnim elementem tej części obrad konferencyjnych było świadectwo Anny i Janusza Wardaków z Akademii Familijnej w Warszawie, którzy od wielu lat organizują różnego rodzaju kursy, warsztaty, sympozja i szkolenia dla małżonków i rodziców. Za działalność Akademii Familijnej odpowiada Stowarzyszenie Akademia Familijna, które jest organizacją typu non-profit.

Moderatorem szóstej sesji nt. *Spółczeństwo* był ks. dr hab. Andrzej Pryba. Pierwszy referat wygłosiła dr Natalia Zimniewicz z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu nt. *Wpływ zjawisk ekonomicznych na zaburzenia procesów informowania o działaniu i skuteczności antykoncepcji hormonalnej*. Prelegentka stwierdziła, że tylko kilka procent mieszkańców Polski wie o skutkach wczesnoporonnych antykoncepcji hormonalnej. Z badań opinii publicznej wynika, że 80 procent ankietowanych opowiada się za tym, żeby tego rodzaju informacja znajdowała się na ulotkach opisujących działanie preparatów antykoncepcji hormonalnej.

Drugi referat nt. *Antykoncepcja najkrótszą drogą do rozwodu* zaprezentował mgr Wiesław Gajewski z Fundacji Czyste Serca w Poznaniu, której głównym celem statutowym jest prowadzenie działalności wychowawczej i edukacyjnej wśród młodzieży i dorosłych w dziedzinie ludzkiej płciowości. Podkreślił on znaczenie dialogu, pożycia małżeńskiego i wspólnej modlitwy w kształtowaniu szczęśliwego życia rodzinnego. Małżeństwo jest nie do pomyślenia bez wstrzemięźliwości seksualnej. Mąż przez wstrzemięźliwość pokazuje własnej żonie, że jest czuły bezinteresownie.

Trzeci referat wygłosił dr Paweł Wosicki z Polskiej Federacji Ruchów Obrony Życia nt. *Aborcja a antykoncepcja – fałszywa alternatywa*. Prelegent zauważył, że antykoncepcja jest często przedstawiana jako alternatywa dla aborcji. To nieprawda. Aborcja chirurgiczna i farmakologiczna jest ściśle powiązana ze stosowaniem środków antykoncepcyjnych. Istnieje korelacja między wskaźnikami aborcji a liczbą sprzedanych środków antykoncepcyjnych. Badania przeprowadzone w wielu krajach potwierdzają, że znakomita większość kobiet abortujących poczęte życie stosowała wcześniej różne formy antykoncepcji.

Czwarty referat nt. *„Memoriał krakowski”. Wkład kardynała Karola Wojtyły i grupy teologów oraz filozofów polskich w przygotowanie i przyjęcie encykliki „Humanae vitae” papieża Pawła VI* zaprezentował ks. dr Paweł Gałuszka z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Przypomniał on, że papież Paweł VI poprosił m.in. abp. Karola Wojtyłę o wypracowanie opinii dotyczącej przygotowywanej encykliki *Humanae vitae*. W tym celu została utworzona w Krakowie specjalna komisja, złożona z przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych. Efektem pracy tej komisji stał się *Memoriał*

krakowski, wyraźnie odmienny od innych głosów, napływających do Pawła VI z całego świata. Grupa krakowska broniła tradycyjnego podejścia do współżycia małżeńskiego, stojąc na stanowisku, że nie należy oddzielać płciowości od płodności. Wielu ekspertów twierdzi, że to właśnie *Memoriał krakowski* znacząco wpłynął na ostateczny kształt encykliki *Humanae vitae*.

Ostatnim elementem tej części obrad sympozjalnych było świadectwo Ewy i Macieja Hudziaków z ruchu duchowości małżeńskiej Equipes Notre-Dame. Zwrócili oni uwagę na moc sakramentu małżeństwa i piękno daru rodzicielstwa.

Moderatorem siódmej sesji nt. *Medycyna* był dr Krzysztof Walczak. Obrady tej części konferencji rozpoczęły się od wykładu dr Małgorzaty Prusak z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie nt. *Półwiecze slalomu wokół definicji. Antykoncepcja i jej skutki*. Drugi referat wygłosił lek. med. Jacek Czerniak z Ośrodka Wsparcia Płodności NaProTechnologia w Licheniu Starym nt. *Zdrowotne implikacje antykoncepcji hormonalnej*. Trzeci referat nt. „*Humanae vitae*” inspiracją dla naprotechnologii zaprezentowała dr Bożena Bassa z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Ostatni referat w tej części obrad sympozjalnych wygłosił ks. prof. UAM dr hab. Maciej Olczyk nt. *Naturalna regulacja poczęć – symfonia natury i łaski. Interdyscyplinarna argumentacja o. Karola Meissnera w „Memoriale krakowskim”*. Referaty wygłoszone w ramach tej sesji dotyczyły wielu ważnych zagadnień związanych z aspektami medycznymi antykoncepcji, metod sztucznego zapłodnienia, naprotechnologii, naturalnych metod regulacji poczęć itd.

Zwieńczeniem obrad sympozjalnych była ósma sesja w postaci panelu dyskusyjnego nt. *Co zrobić, żeby było lepiej? Aspekty pomocy duszpasterskiej, informacyjnej, specjalistycznej i działania wychowawcze*, któremu przewodniczył ks. prof. dr hab. Marian Machinek. Uczestnikami dyskusji były cztery następujące osoby: dr Monika Waluś, ks. dr Kazimierz Kurek, dr Jacek Pulikowski i dr Piotr Wołochowicz. Dyskutanci wyrazili wspólne przekonanie, że przesłanie encykliki *Humanae vitae* pozostaje wciąż aktualne nie tylko dla katolików, ale także dla ludzi reprezentujących inne religie czy światopoglądy. Dzisiaj szeroką płaszczyzną spotkania staje się ekologia. W ramach ekologicznego podejścia do życia mogą znaleźć wspólny język np. zwolennicy zdrowej żywności i obrońcy naturalnych metod kontroli urodzin. Dlatego obecnie warto szukać nowych form promocji Naturalnego Planowania Rodziny w oparciu o podejście ekologiczne, niezależne od wyznawanej religii.

Podsumowania i zamknięcia konferencji dokonał ks. dr hab. Andrzej Pryba, który podziękował wszystkim organizatorom, prelegentom i uczestnikom symposium. Szczególne słowa podziękowania zostały skierowane pod adresem Fundacji Czyste Serca, która udzieliła organizatorom konferencji wsparcia finansowego.

Ks. Andrzej Kobylński

UKSW w Warszawie

ORCID ID: 0000-0003-2252-8634

<http://doi.org/10.21852/sem.2019.3.15>

W SŁUŻBIE BOGU I OJCZYŹNIE

UROCZYSTA SESJA NAUKOWA Z OKAZJI 70. ROCZNICY ŚMIERCII SŁUGI BOŻEGO
AUGUSTA KARDYNAŁA HLONDA SDB, PRYMASA POLSKI
(Warszawa, Senat Rzeczypospolitej Polskiej, 22 października 2018)

W dniu 22 października 2018 roku w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie z inicjatywy Parlamentarnego Zespołu Miłośników Historii we współpracy z Towarzystwem dla Polonii Zagranicznej i Salezjańskiej Inspektorii pod wezwaniem św. Wojciecha w Pile pod patronatem Marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego odbyła się uroczysta sesja naukowa zatytułowana *W służbie Bogu i Ojczyźnie z okazji 70. tej rocznicy śmierci sługi Bożego Augusta Kardynała Hlonda SDB – Prymasa Polski*.

Symposium zgromadziło reprezentantów posłów i senatorów, chrystusowców, salezjanów oraz osoby świeckie. Gośćmi honorowymi byli ks. bp Stefan Stefanek SChr, biskup senior diecezji

łomżyńskiej oraz ks. Pierluigi Cameroni SDB, postulador procesu beatyfikacyjnego sługi Bożego ks. Augusta Kardynała Hlonda SDB.

Tytułem wstępu słowa powitania skierował do wszystkich obecnych ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB, Kierownik Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Piłskiej. Wprowadził on obecnych w tematykę obrad. Zaprezentował też krótko osobę ks. Augusta Kardynała Hlonda SDB.

Otwarcia obrad spotkania naukowego dokonał przedstawiciel prezydium Senatu i przewodniczący Parlamentarnego Zespołu Miłośników Historii, senator prof. Jan Żaryn. Zaznaczył, że konferencja jest doskonałą okazją do refleksji nad dorobkiem tak wielkiego Polaka, jakim był prymas Polski. Odczytał również list Marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego, który, mówiąc o kard. Hlondzie i cytując św. Jana Pawła II, określił go mianem wielkiego prymasa niepodległej Polski, który poprzez swoją posługę Kościołowi, Zgromadzeniu Salezjańskiemu i narodowi polskiemu zdobył autorytet zarówno moralny jak i polityczny.

Pierwszy prelegent ks. dr Krzysztof Butowski SDB w wykładzie zatytułowanym *Zapomniana list kardynała Augusta Hlonda czytany 86 lat później*, zaprezentował myśl społeczną Kardynała we współcześnie odczytanej jego korespondencji. Prelegent omówił treść listu księdza prymasa do prezydenta Ignacego Mościckiego w sprawie polityków uwięzionych w wyniku procesu brzeskiego. Nadawca przekonywał adresata, że państwo wywodzi się z natury ludzkiej i służyć ma postępowi oraz rozwojowi człowieka, a działanie i funkcjonowanie organizmu państwowego odbywa się dzięki działaniu Boga, który jest dawcą prawa i sprawiedliwości. Jak wskazywał prelegent, według kardynała Hlonda to dwa wektory tworzące państwowość. Dzięki nim może być mowa o dialogu pomiędzy Kościołem a państwem. Ks. Krzysztof Butowski w dalszej części referatu zaprezentował rozumienie przez kardynała Augusta Hlonda jednostki ludzkiej w kontekście państwa: posiada ona godność z samej swej natury, istniała wcześniej od państwa, z tego też względu państwo jest dla obywatela, a nie obywatel dla państwa. Prelegent wyjaśniał, że według kardynała Hlonda państwo nie ustanawia prawa moralnego, ale prawa na nim bazujące. To, co w dziesięciu przykazaniach jest złem, w praktyce będzie też złem publicznym czy politycznym. Kościół ma prawo i powinien się na ten temat wypowiadać. Jeśli są gwałcone podstawowe prawa człowieka, oznacza to, że rządzący postępują nieetycznie. Osoba odpowiedzialna za państwo: polityk, senator, poseł nie może posiadać dwóch sumień: prywatnego i politycznego, ponieważ w takiej sytuacji będzie niewiarygodny i będzie szkodził dobru narodowemu.

Drugi prelegent, dr Zbigniew Girzyński (UMK w Toruniu), polski polityk i historyk, poseł na Sejm V, VI i VII kadencji, w swoim referacie zatytułowanym *Relacje prymasa Augusta Hlonda z Józefem Piłsudskim i obozem sanacyjnym 1926-1939*, w pierwszej kolejności zaprezentował znaczące osoby, który miały wpływ na przyszłość ks. Augusta Hlonda SDB. Pierwszą z nich był starszy o 19 lat od przyszłego prymasa Polski, bp Aleksander Kakowski (członek Rady Regencyjnej w latach 1917-1918, metropolita warszawski w latach 1913-1938). To właśnie on uczył ks. Hlonda dyplomacji. Wprost sugerował mu, że musi nauczyć się okazywania zaufania piłsudczykom, które jest jedyną szansą na to, by mieć na nich wpływ. Następnie prelegent wskazał drugą znaczącą osobę dla przyszłości ks. Augusta Hlonda, był nią Nuncjusz Apostolski w Polsce, ks. biskup Achile Ratti, późniejszy papież Pius XI. Znajomość tak wpływowych osób stała się jedną z wielu przyczyn, dla których ks. August Hlond SDB w bardzo młodym wieku, mając zaledwie 45 lat, został prymasem Polski. Kardynał August Hlond, któremu piłsudzczycy od zawsze kojarzyli się z niemoralnością, potrafił łagodzić spory polityczne z nimi. W jego korespondencji przebija tematyka szacunku, potrzeby komunikacji, permanentnego poszukiwania porozumienia. Prelegent podkreślił, że Hlond zawsze stał lojalnie po stronie rządu. W swoich listach sugerował, że obojętnie, jaka frakcja polityczna będzie u władzy, on jako przedstawiciel Kościoła będzie otwarty w relacjach z rządem. Pan Girzyński zakończył swój wykład trafnym spostrzeżeniem, że August Kardynał Hlond wiernie służył Kościołowi w bardzo trudnych czasach i czynił to z wielkim oddaniem.

W dalszej części konferencji swoje wystąpienie miał ks. dr hab. prof. UAM Bernard Kołodziej SChr na temat *Kard. A. Hlond, Prymas Polski Polakom, żyjącym poza granicami Ojczyzny*. Zaprezentował on podwójne doświadczenie Augusta Hlonda jako emigranta. Jako dziecko w wieku 12 lat wraz z rodzicami opuścił Śląsk i Ojczyznę i udał się do Włoch do Valsalice, niedaleko Turynu. Bę-

dąc na obczyźnie, wstąpił do Zgromadzenia Salezjańskiego, gdzie formował się i studiował w języku obcym. Drugi raz doświadczył emigracji już jako prymas, w czasie II wojny światowej, opuszczając kraj 14 września 1939 roku i udając się do Lourdes. Te dwa doświadczenia – jak zaznaczył prelegent – z pewnością przepełnione tęsknotą za polskością i Ojczyzną zaowocowały jego pasterską troską o Polaków przebywających na emigracji w wielu zakątkach świata głównie w celach zarobkowych. W tamtym czasie państwo nie dbało w ogóle o Polaków przebywających za granicą. W pierwszej kolejności Hlond prosił biskupów, jak również przełożonych wyższych polskich instytutów życia zakonnego o wysyłanie księży za granicę. Nie spotkał się z hojnym odzewem. Postanowił zatem założyć zgromadzenie zakonne, którego charyzmatem będzie posługa zarówno socjalna jak i duszpasterska Polakom przebywającym na emigracji. Według prelegenta, dzięki znajomości z Nuncjuszem ks. biskupem Achile Rattim, w roku 1932 ks. kardynał August Hlond uzyskał pozwolenie Stolicy Apostolskiej na organizację nowego instytutu życia zakonnego. Miało się ono nazywać: Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej, chrystusowcy, TChr (Societas Christi pro Emigrantibus Polonis, SChr), do dnia dzisiejszego realizuje ono swój charyzmat w Kościele i świecie.

Kolejnym prelegentem był ks. dr Paweł Jasina SChr, który wygłosił referat na temat *Mysl o narodzie i państwie w nauczaniu kard. Augusta Hlonda*. W pierwszej kolejności na podstawie nauczania zasłużonego dla Kościoła w Polsce prymasa zaprezentował definicje takich pojęć, jak naród, państwo, godność narodowa, sumienie narodu. Według kardynała Hlonda naród to byt naturalny (wspólnota jednolita), który ze względu na trudne warunki polityczne może istnieć bez państwa, nie tracąc tym samym autorytetu. Państwo i naród należy zawsze łączyć z katolicyzmem, w którym godność narodowa opiera się na sumieniu narodu będącym wkładem sumień jednostek, rozwija się dzięki patriotyzmowi, w duchu budowania jedności narodu opierającego się na wartościach religijnych. W dalszej części prelegent zaprezentował rozumienie przez kardynała znaczenia Ojczyzny i narodu i ich wzajemną korelację. Ojczyzna nie istnieje bez narodu, podobnie jak naród nie może istnieć bez ojczyzny, przy czym naród rozumiał Hlond jako byt społeczny o charakterze personalistycznym i koniecznie zbudowany na podłożu religijnym. Na zakończenie wystąpienia ks. Jasina zacytował ks. Prymasa Augusta Kardynała Hlonda: „Ratujmy Ojczyznę, Matkę Naszą”.

W dalszej kolejności głos zabrał zastępca postulatora w procesie beatyfikacyjnym kard. Augusta Hlonda SDB, ks. dr Bogusław Kozioł SChr. Wygłosił on referat zatytułowany *Patriotyzm, jako element duchowości proponowany Polakom przez Prymasa. Studium na podstawie książki «Z notatnika kard. A. Hlonda»*. Referat miał za zadanie zapoznać słuchaczy z desygnatem słowa patriotyzm w interpretacji kardynała Hlonda. Prymas Polski, który podczas II wojny światowej był na emigracji we Francji, wiele czasu spędził na przelewaniu na papier swojej tęsknoty za Ojczyzną. W prywatnych notatkach, których nie planował udostępniać innym, zapisał, że patriotyzm odnosi się do IV przykazania z dekalogu: *Czcij ojca swego i matkę swoją*, gdyż Ojczyzna jest matką narodu. Miłość Ojczyzny jest konsekwencją miłości do Pana Boga. Jako minimum tej miłości należy rozumieć troskę o jej dobre imię. Wyraża się ona także w niezachwianej wierze w sukces Ojczyzny. Kardynał uważał – jak zaznaczył prelegent – że obowiązkiem rządzących jest żyć w prawdzie i być uczciwymi, powinni zyskać zaufanie obywateli, powinno im zależeć tylko i wyłącznie na ich dobro.

Kolejnym mówcą była mgr Joanna Olbert (prezes Akcji Katolickiej przy Parafii pod wezwaniem NMP Wspomożeni Wiernych w Rumi), która zaprezentowała następujący temat: *Kardynał August Hlond jako promotor laikatu*. W swoim wystąpieniu ukazała księdza kardynała Hlonda jako osobę dobrze rozumiejącą nauczanie Kościoła, zatroskaną o formację laikatu. Właśnie w trosce o tę formację ks. prymas Hlond założył na terenie Polski Akcję Katolicką, której celem miało być uzdrowienie życia religijnego Polaków. Prelegentka przedstawiła cały proces przygotowania przez ks. Prymasa statutów Akcji Katolickiej. Pomagali mu w tym przedsięwzięciu ks. Stanisław Adamski (późniejszy biskup) i ks. arcybiskup Adam Stefan Sapieha (późniejszy kardynał). Ostatecznie zostały zatwierdzone przez Stolicę Apostolską 24 czerwca 1930 roku. Kolejnym pomysłem księdza kardynała było przygotowanie przyszłych liderów ruchu. W tym celu założył on w 1927 roku Szkołę Katolicką w Poznaniu. Według pani Joanny Olbert całkowite poświęcenie się dziełu Akcji Katolickiej ks. Prymasa Hlonda i jego przedsiębiorczość duszpasterska zaowocowały tym, że w Europie zajmuje ono drugie miejsce.

Ostatnim prelegentem omawianej sesji naukowej był senator Czesław Ryszka, który wygłosił referat na temat *Polska ma stanąć na czele narodów. Mało znana przepowiednia kardynała Augusta Hlonda*. Zwrócił on uwagę obecnych na profetyczny charakter przemawiania sługi Bożego kardynała Augusta Hlonda, prymasa Polski. Miał on często zwyczaj powtarzać, że Polska ma stanąć na czele narodów, a dokona się to dzięki cudownej interwencji Matki Bożej. Różaniec święty odmawiany w każdej rodzinie ma zdecydować o przyszłości Polski w świecie. Jak wskazał prelegent, Jasna Góra została uczyniona przez prymasa zwornikiem zjednoczenia wszystkich Polaków. Senator Czesław Ryszka przypomniał wydarzenie, które miało miejsce po śmierci kardynała Hlonda, które było potwierdzeniem początkowego realizowania się proroctwa. Dokładnie w 30 lat po jego śmierci papieżem zostaje Polak kardynał Karol Wojtyła, który jako motto swojego pontyfikatu na Stolicy Piotrowej wybiera słowa *Totus Tuus*, co znaczy cały Twój, zawierając swoją posługę Kościołowi Matce Zbawiciela.

Prelegent zakończył swoje wystąpienie, przypominając prośbę kardynała Hlonda, aby Polska stała się przewodnikiem dla wszystkich narodów, gdyż wtedy będzie miała wielką pozycję, autorytet i ogromne znaczenie na arenie europejskiej i światowej.

Na zakończenie konferencji miała miejsce prezentacja walorów filatelistycznych wyemitowanych przez Poczta Polską z okazji 70. rocznicy śmierci prymasa Augusta Hlonda oraz albumu Łukasza Kobieli zatytułowanego *August Hlond 1881-1948*, wydanego przez IPN oraz Stowarzyszenie Pokolenie. Spotkanie zostało zakończone wspólną modlitwą o dar rychłej beatyfikacji sługi Bożego kardynała Augusta Hlonda SDB, Prymasa Polski, oraz pamiątkowym zdjęciem wszystkich uczestników spotkania naukowego w holu budynku Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

ks. dr Radosław Błaszczuk SDB

WSD TS, Łąd nad Wartą

ORCID ID : 0000-0002-3229-8089

<http://doi.org/10.21852/sem.2019.3.16>

XXX MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI RELIGIJNEJ
IM. KSIĘDZA STANISŁAWA ORMIŃSKIEGO W RUMI
(25-27 października 2018 r.)

Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. księdza Stanisława Ormińskiego w Rumi (dalej MFMR) jest wydarzeniem artystycznym, które przyjmowane jest w szeroko rozumianym polskim środowisku muzycznym z atencją. W dniach 25-28 października 2018 odbyła się jego trzydziesta edycja. Organizatorzy¹ (*Informator* 2018, 8) oraz gospodarze² Festiwalu przygotowali uczestnikom oraz gościom większą, niż dotychczas, ilość koncertów, by podkreślić jubileusz 30-lecia jego istnienia. Dzięki instytucjom³ finansującym i wspomagającym MFMR rozwija się on z każdym kolejnym

¹ Komitet Organizacyjny Festiwalu stanowią: dyrektor artystyczny – prof. Roman Perucki; dyrektor festiwalu – Daniel Ptach oraz członkowie – Elżbieta Waśkowska (przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego); ks. dr Janusz Sikora SDB (dyrektor miejscowej wspólnoty zakonnej salezjanów i proboszcz parafii); ks. Józef Paliwoda SDB; ks. dr Krzysztof Niegowski SDB; ks. Marcin Balawander SDB; Justyna Dobrowolska; Wojciech Fotel; Mateusz Godlewski; Filip Kulesza; Władysław Rogowski SDB; Sebastian Rogiński; Alicja Sowirko; Nikola Szczepaniak; Andrzej Waśkowski; Dariusz Waśkowski; Julia Wnuczyńska; Joanna Zwierzchowska.

² Gospodarzem MFMR jest parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych w Rumi, prowadzona przez Zgromadzenie Salezjanów Księdza Bosko.

³ Instytucje finansujące i wspomagające Festiwal: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Zgromadzenie Salezjanów Św. Jana Bosko (prowincja p.w. św. Wojciecha z siedzibą w Pile); Kuria Metropolitalna w Gdańsku; Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego; Polska Filharmonia Bałtycka im. F. Chopina; Samorząd Województwa Pomorskiego; Urząd Miasta Rumi; Miejski Dom Kultury w Rumi; Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku; Rada Chórów

rokiem, zaskakując nowymi pomysłami oraz swoim rozmachem, jeśli chodzi o dodatkowe propozycje, które towarzyszą zmaganiom konkursowym.

MFMR ma charakter trzydniowego konkursu. W tej edycji odbywał się on na trzech płaszczyznach: (1) konkurs muzyki organowej (dwa etapy); (2) konkurs zespołów chóralnych (w dwóch kategoriach) oraz (3) konkurs na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim. Regulamin Festiwalu precyzyjnie określa jego cele i założenia⁴ (*Regulaminy* 2018, 3). Podaje on m.in., że w konkursach mogą uczestniczyć jedynie niezawodowe zespoły chóralne oraz młodsi organiści⁵ (*Regulaminy* 2018, 5), uczniowie szkół muzycznych oraz studenci reprezentujący różne ośrodki akademickie.

1. KONKURS MUZYKI ORGANOWEJ

Organizatorzy zaprosili do zespołu jurorów znakomych pedagogów, wirtuozów gry organowej. Skład jury przedstawiał się następująco: prof. Witold Zaborny (Akademia Muzyczna w Katowicach) – przewodniczący, prof. Hanna Dys (Akademia Muzyczna w Gdańsku), prof. Renata Lesieur (Litewska Akademia Muzyczna w Wilnie), prof. Jaroslav Tuma (Wydział Muzyki Akademii Sztuk Scenicznych w Pradze), ks. dr Maciej Szczepankiewicz SDB (przedstawiciel Salezjanów Księźda Bosko). Funkcje sekretarza jury pełnił ks. Marcin Balawander SDB (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu).

Z grupy dziewięciu zakwalifikowanych do konkursu muzyki organowej przystąpiło pięciu wykonawców: Jarosław Ciechacki (Akademia Muzyczna w Bydgoszczy), Mariusz Kozieł (Akademia Muzyczna w Katowicach), Maciej Lewandowicz (Akademia Muzyczna we Wrocławiu), Jakub Moneta (Społeczna Szkoła Muzyczna II st. w Świdnicy) oraz Liliia Pechenkina (Konservatorium Muzyczne w Sankt Petersburgu). W pierwszym etapie konkursu, który odbył się pierwszego dnia Festiwalu (25.10.2018), młodzi artyści byli zobowiązani do wykonania następującego programu: (1) M. Surzyński – do wyboru: (a) *Capriccio* lub *Toccata* z op. 36, (b) *Chant triste* lub *Kolęda* z op. 36; (2) J. S. Bach – do wyboru jedna z sześciu sonat BWV 525-530, cz. 2 i 3; (3) J. S. Bach: *Fantazja i fuga c-moll* BWV 562.

W ocenie jurorów program ten najlepiej wykonała trójka organistów: M. Lewandowicz, M. Kozieł i J. Moneta. Tym samym zostali oni zakwalifikowani do drugiego etapu konkursu organowego. Ogłoszenie decyzji zespołu oceniających nastąpiło po koncercie kameralnym.

Drugi etap konkursu odbył się następnego dnia w godzinach popołudniowych. Finalistów obowiązywał następujący program: (1) jedna z czterech propozycji do wyboru: (a) D. Buxtehude, *Preludium in C* BuxWV 138, (b) D. Buxtehude, *Preludium in e* BuxWV 143, (c) N. Bruhns, *Preludium in e*, (d) N. Bruhns, *Preludium in g*; (2) J. S. Bach, chorał *Dies sind die heil'gen zehn Gebot* BWV 678; (3) M. Reger – z cyklu 12 utworów op. 59 do wyboru: *Benedictus* lub *Intermezzo*; (4) F. Nowowiejski, *Preludium adoremus*.

Po obradach jury odczytano protokół ogłaszający wyniki II etapu Konkursu Muzyki Organowej. Pierwszą nagrodę, ufundowaną przez Burmistrza Miasta Rumi, w wysokości siedmiu tysięcy złotych, otrzymał Mateusz Kozieł z Akademii Muzycznej w Katowicach (klasa organów prof. Witolda Zabornego). Drugą nagrodę, w wysokości dwóch tysięcy złotych, przyznano Maciejowi Lewandowiczowi z Akademii Muzycznej we Wrocławiu (klasa organów prof. Piotra Rojka). Fundatorem nagrody był

Kaszubskich; Polski Związek Chórów i Orkiestr; Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej w Rumi; Związek Harcerstwa Polskiego w Rumi; PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o.; Spółdzielnia Mieszkaniowa *Janowo* w Rumi; Szkoła Podstawowa nr 8 im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi; Hotel *Faltom* w Rumi; Agencja Usług Turystycznych *Columbus*.

⁴Zasadnicze cele MFMR są następujące: (1) upamiętnienie postaci salezjanina, ks. S. Ormińskiego SDB, kompozytora, autora licznych opracowań utworów chóralnych i instrumentalnych, organisty, chórmistrza i kapelmistrza, wybitnego działacza, popularyzatora i wydawcy pieśni chóralnych, wychowawcy młodzieży; (2) podnoszenie religijnej kultury muzycznej; (3) wzrost poziomu wykonawczego zespołów chóralnych i indywidualnych wykonawców oraz upowszechnienie dorobku w zakresie muzyki dawnej i współczesnej o treściach religijnych; (4) propagowanie muzyki kompozytorów polskich.

⁵ Regulamin precyzuje, że w Konkursie Muzyki Organowej mogą uczestniczyć organiści wszystkich narodowości, urodzeni po 1 stycznia 1991 roku.

Arcybiskup Metropolita Gdański, Leszek Sławoj Głódź. Trzecia nagroda, ufundowana przez Prezydenta Miasta Wejherowa, w wysokości tysiąca pięciuset złotych, została przyznana Jakubowi Monecie ze Społecznej Szkoły Muzycznej II st. w Świdnicy (klasa organów prof. Macieja Batora).

2. KONKURS ZESPOŁÓW CHÓRALNYCH I KONKURS NA NAJLEPSZE WYKONANIE PIEŚNI RELIGIJNEJ W JĘZYKU KASZUBSKIM

Trzeciego dnia Festiwalu odbyły się przesłuchania zespołów chóralnych. Do prac w zespole oceniających organizatorzy zaprosili nauczycieli akademickich reprezentujących różne ośrodki muzyczne w Polsce. Skład jury przedstawiał się następująco: prof. Ryszard Zimak (Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie) – przewodniczący jury, dr Małgorzata Chyla (Akademia Muzyczna w Krakowie), Tomasz Fopke (Rada Chórów Kaszubskich), prof. Eugeniusz Kus (Akademia Sztuki w Szczecinie), ks. dr Krzysztof Niegowski SDB (Wyższa Szkoła Biznesu w Warszawie, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie), prof. Marcin Tomczak (Akademia Muzyczna w Gdańsku). Roli sekretarza jury podjął się ks. Marcin Balawander SDB (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). W czasie spotkania roboczego jurorzy zapoznali się z systemem oceniania zespołów oraz z regulaminem konkursu. Przyjęto skalę punktową, wg której jury przyznaje Grand Prix dla najwyższej ocenionego zespołu w obu konkursach (nagroda finansowa) oraz w każdej kategorii oceniania: Złoty Dyplom za 90-100 punktów i nagroda finansowa dla najwyższej ocenionego zespołu w danej kategorii; Srebrny Dyplom za 75-89,9; Brązowy Dyplom za 60-74,9. Ponadto, jak zapisano w regulaminie, jury może przyznać także nagrody specjalne jak i wyróżnienia, które również mogą mieć charakter finansowy (*Regulamin* 2018, 10).

Wszystkie zespoły śpiewawcze przygotowały, zgodnie z regulaminem konkursu, program składający się z pieśni o treściach religijnych z dowolnie wybranych epok stylistycznych, w którym musiały się znaleźć co najmniej dwa utwory kompozytorów polskich. Przesłuchania zespołów odbywały się w dwóch kategoriach: zespoły chóralne (ilość śpiewaków od 17 wzwyż) oraz zespoły kameralne (do 16 osób, nie wliczając dyrygenta).

Występy chórów poprzedziło uroczyste wykonanie przez wszystkich uczestników utworu *Gaude Mater Polonia* pod dykcją prof. Marcina Tomczaka. Następnie, przedstawiciel gospodarzy Festiwalu, ks. dr Janusz Sikora SDB, proboszcz parafii i dyrektor miejscowej salezjańskiej wspólnoty zakonnej powitał jurorów, uczestników i wszystkich gości. Dyrektor MFMR, Daniel Ptach, przypomniał wykonawcom zasady konkursu i przekazał głos pełniącemu rolę konferansjera Konradowi Mielnikowi, redaktorowi Radia Gdańsk.

W pierwszej części przesłuchań konkursowych swój program zaprezentowali wokaliści z kategorii zespołów chóralnych. Były to cztery z sześciu zakwalifikowanych na Festiwal formacji⁶, które wystąpiły wg kolejności ustalonej drogą losowania. Po ich występach nastąpiła krótka przerwa na złożenie uroczystego hołdu patronowi Festiwalu, ks. S. Ormińskiemu SDB. Przed jego popiersiem złożono kwiaty oraz odśpiewano tradycyjnie *Apel Jasnogórski*.

W kategorii zespołów kameralnych wystąpiły ostatecznie również cztery chóry⁷, mimo sześciu zakwalifikowanych do konkursu. Podobnie, jak w latach ubiegłych, poziom prezentacji utworów był bardzo dobry i wyrównany. Wyłonienie zwycięzców w poszczególnych kategoriach oraz laureata głównego nagrody było trudnym zadaniem dla zespołu oceniających.

Grand Prix XXX edycji MFMR za zdobycie 95 punktów i związaną z nim nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w wysokości trzynastu tysięcy

⁶ Uczestnicy w kategorii zespołów chóralnych: *Akademicki Chór Politechniki Gdańskiej*, Gdańsk (dyr. Mariusz Mróz); *Chór Dziewczęcy „Skowronki”*, Poznań (dyr. Alicja Szeluga); *Chór Kameralny „Sirenes”*, Warszawa (dyr. Magdalena Gruziel); *Chór „Nadzieja”*, Nakło nad Notecią (dyr. Michał Gacka).

⁷ Zespoły kameralne, które wzięły udział w XXX edycji MFMR: *Chór Żeński „Cartusia”*, Kartuzy (dyr. Małgorzata Kuchtyk); *Kwartet Wokalny Instytutu Muzyki Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. J. Długosza, Częstochowa* (dyr. Przemysław Jeziorowski); *Chór Kameralny CK 105, Koszalin* (dyr. Kamil Szafran); *Zespół Wokalny „Minimus”*, Poznań (dyr. Sławomira Raczynska).

złoty, zdobył *Chór Dziewczęcy „Skowronki”* z Poznania, pod dyrekcją Alicji Szelugi, występujący w kategorii zespołów chóralnych⁸. Zespół ten otrzymał także Złoty Dyplom za zajęcie pierwszego miejsca w kategorii zespołów chóralnych oraz Puchar Zarządu Głównego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Złożona z czterdziestu ośmiu dziewcząt grupa wokalna zrobiła rzeczywiście wyjątkowe wrażenie na publiczności i, jak się okazało, również na jurorach. Zespół wykazał się świetną muzykalnością, doskonałą emisją, poprawną dykcją oraz innymi zaletami artystycznymi. Niezwykłym i zaskakującym zarazem publiczność było wykonanie utworu *Magnificat* (C. Donkin), podczas którego śpiewaczki „rozeszły się” po całym kościele, stwarzając wyjątkowy nastrój i ciekawy efekt akustyczny. Nie było to łatwe zadanie, z którego znakomicie wywiązała się dyrygentka zespołu.

W kategorii zespołów chóralnych jury przyznało Złoty Dyplom również *Akademickiemu Chórowi Politechniki Gdańskiej*, pod dyrekcją Mariusza Mroza. Program⁹ ich, oceniony na 93 punkty, spotkał się także z należyтым uznaniem publiczności. Wykonawcy otrzymali nagrodę pieniężną w wysokości siedmiu tysięcy złotych, ufundowaną przez Marszałka Województwa Pomorskiego oraz Puchar Zarządu Oddziału Gdańskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Srebrny Dyplom, za zdobycie 89 punktów, przyznano *Chórowi Kameralnemu „Sirenes”* z Warszawy pod dyrekcją Magdaleny Gruziel. Zespół ten odebrał nagrodę pieniężną w wysokości tysiąca złotych, której fundatorem był Starosta Powiatu Wejherowskiego. Srebrny Dyplom, za zdobycie 83 punktów, został przyznany również *Chórowi „Nadzieja”* z Nakła nad Notecią (dyr. Michał Gacka).

W kategorii zespołów kameralnych najwyżej oceniono występ *Zespołu Wokalnego „Minimus”* z Poznania pod dyrekcją Sławomiry Raczyńskiej (93 punkty)¹⁰. 12-osobowy zespół zdobył zatem I miejsce w swojej kategorii, otrzymując Złoty Dyplom oraz nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Burmistrza Miasta Rumi, w wysokości pięciu tysięcy złotych. Srebrny Dyplom za zdobycie 87 punktów wręczono *Chórowi Żeńskiej „Cartusia”* z Kartuz pod dyrekcją Małgorzaty Kuchtyk. 9-osobowy zespół otrzymał nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Starostę Powiatu Wejherowskiego, w wysokości tysiąca złotych. Srebrny Dyplom (za zdobycie 86 punktów) otrzymał również *Chór Kameralny CK 105 z Koszalina* (dyr. Kamil Szafran). Natomiast Dyplom Brązowy (za 69 punkty) odebrał *Kwartet Wokalny Instytutu Muzyki Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie* (dyr. Przemysław Jeziorowski).

W konkursie na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim zostały wyróżnione dwa zespoły śpiewacze. Najwyżej oceniono wykonanie pieśni A. Rocławskiej-Musiałczyk, *Alleluja*. Nagrodę, ufundowaną przez Starostę Powiatu Wejherowskiego, w wysokości trzech tysięcy złotych, za wykonanie tego utworu otrzymał *Chór Kameralny „Sirenes”* z Warszawy (dyr. Magdalena Gruziel). Wyróżnienie natomiast, wraz z Pucharem Prezesa Rady Chórów Kaszubskich, jury przyznało *Chórowi „Nadzieja”* z Nakła nad Notecią (dyr. Michał Gacka) za wykonanie pieśni A. Rocławskiej-Musiałczyk, *Mój Ójczy*.

3. KONCERTY TOWARZYSZĄCE XXX EDYCJI MFMR ORAZ SEMINARIUM DLA DYRYGENTÓW

Jak już wcześniej wspomniano, podczas 3-dniowego Festiwalu publiczność miała okazję wysłuchać kilku koncertów zorganizowanych z okazji jubileuszu 30-lecia istnienia MFMR. Pierwszy z nich odbył się pierwszego dnia o godz. 19.00 w kościele/sanktuarium Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych, a więc w miejscu, gdzie odbywały się wszystkie konkursy festiwalowe. Był to koncert

⁸ Program zdobywców Grand Prix XXX edycji MFMR był następujący: (1) Christine Donkin, *Magnificat*; (2) Vytautas Miskinis, *Ave Maris Stella*; (3) Marek Raczyński, *Hola pasterze z pola*; (4) Katarzyna Danel, *Clap your hands, all peoples*.

⁹ Chór z Gdańska, liczący 38 wykonawców, wykonał następujący repertuar: (1) M. T. Łukaszeński, *De Profundis*; (2) R. Twardowski, *Nynie odpuszczaszsi*; (3) Z. Randall Stroope, *The conversion of Saul*; (4) M. Hagan, *The battle of Jericho*.

¹⁰ Na występ zespołu złożył się następujący program: (1) M. Zieleński, *Iustus ut palma florebit*; (2) A. Chmielewska, *Veni Emmanuel*; (3) M. Raczyński, *Ave Regina Coelorum*; (4) J. Runestand, *Alleluja*; (5) M. Raczyński, *Pastuszkowie w pole spali*.

kameralny na dwa flety i organy, w którego programie znalazły się m.in. dwa prawykonania światowe: Macieja Żółtowskiego, 3 x 9, oraz Jarosława Siwińskiego, *Trzy postacie w kolorze*. Wykonawcami koncertu byli: Agata Kielar-Długosz – flet, Łukasz Długosz – flet, Roman Perucki – organy.

Drugiego dnia Festiwalu, również o godz. 19.00 w tym samym kościele, miał miejsce Koncert Muzyki Gospel w wykonaniu zespołu *Gospel Joy* z Poznania i Kasi Moś. Ta propozycja organizatorów okazała się również bardzo atrakcyjna. Świątynia zgromadziła bowiem tego wieczoru wyjątkowo dużą ilość publiczności, szczególnie młodzieży. Interesujący program zaprezentowany przez młodych artystów został znakomicie przyjęty przez słuchaczy, którzy wraz z wykonawcami nie tylko mogli wspólnie śpiewać, ale także modlić się modlitwą uwielbienia Pana Jezusa.

Po zakończeniu konkursu zespołów chóralnych odbyło się Seminarium dla dyrygentów chóralnych. Temat prelekcji dotyczył *Problemów wokalnych w wykonawstwie muzyki chóralnej*. Wykład i ćwiczenia przeprowadziła prof. Alina Kowalska-Pińczak.

Koncert finałowy, poświęcony Jubileuszowi 100. Rocznicy Odzyskania przez Polskę Niepodległości oraz świętowaniu 30. rocznicy istnienia Festiwalu, odbył się tego samego dnia, po zakończonym Seminarium. Uczestnicy MFMR i goście mieli możliwość wysłuchania znakomitego wykonania *Symfonii Nr 38 D-dur (Praska)* W. A. Mozarta oraz *Stabat Mater* op. 53 K. Szymanowskiego. Wykonawcami koncertu byli: Aleksandra Zamojska – sopran; Ewa Marciniec – alt; Leszek Skrla – baryton; Orkiestra Symfoniczna Polskiej Filharmonii Bałtyckiej oraz Chór Opery Bałtyckiej (przygotowanie chóru W. Górski). Dyrygował Wojciech Rodak.

4. ZAKOŃCZENIE FESTIWALU

Zwieńczeniem trzydniowego MFMR była uroczysta celebracja Mszy św., której przewodniczył Wikariusz Inspektora Piłskiej Prowincji Salezjańskiej, ks. dr Adam Popławki, który wygłosił także okolicznościowe kazanie. Podczas Eucharystii śpiewy wykonywali wspólnie wszyscy uczestnicy Festiwalu pod dyrekcją prof. M. Tomczaka. Po Mszy św. nastąpiło oficjalne ogłoszenie wyników konkursów, wręczenie nagród oraz tradycyjny koncert laureatów.

Wydaje się, że XXX Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi był bardzo ważnym wydarzeniem artystycznym w Polsce, mimo, że mało zauważonym w mediach ogólnokrajowych. Jubileuszowa jego edycja zgromadziła kilkuset wykonawców i gości. Warto zauważyć, że poza specyfiką (co najmniej trzy konkursy), ta impreza muzyczna wyróżnia się znakomitą przygotowaniem organizacyjnym, docenianym i zauważonym zarówno przez jurorów, uczestników, jak i publiczność. Poza zmaganiem konkursowymi, towarzyszą jej warsztaty muzyczne, prelekcje oraz koncerty znakomitych artystów, co sprawia, że jest to rzeczywiście wielkie święto muzyki religijnej. Przyjazny klimat wokół „wspólnoty muzycznej” i wyraźnie odczuwalna życzliwość to dodatkowe atuty Festiwalu, na który naprawdę warto przyjechać. Gospodarzom i organizatorom należą się słowa uznania i życzenia dalszego dynamicznego rozwoju.

BIBLIOGRAFIA:

XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego. Informator, opr. Elżbieta Waśkowska. 2018. Rumia.

XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego. Regulaminy, opr. Elżbieta Waśkowska. 2018. Rumia.

ks. Krzysztof Niegowski SDB
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie
ORCID ID: 000-0001-9765-2969
<https://doi.org/10.21852/sem.2019.3.17>

SPRAWOZDANIE Z II POLSKIEGO KONGRESU SAKSOFONOWEGO
(Warszawa, 23-25 listopada 2018 r.)

W dniach 23-25 listopada 2018 roku w warszawskim Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina (UMFC) odbył się II Polski Kongres Saksofonowy. Celem trzydniowego muzycznego święta była prezentacja i analiza rodzimego dorobku naukowo-artystycznego z udziałem saksofonu oraz integracja i stymulacja środowiska saksofonowego w naszym kraju.

Pierwsza edycja kongresu miała miejsce w Szczecinie, w grudniu 2016 roku, dzięki staraniom profesora tamtejszej Akademii Sztuki – dr. hab. Dariusza Samóła we współpracy z Zespołem Szkół Muzycznych oraz Fundacją na Rzecz Instrumentów Dętych. W założeniu organizatorów kolejne edycje kongresu planowane były co dwa lata w różnych ośrodkach akademickich w Polsce. Inicjatywę tę podjęło środowisko warszawskie. Dyrektorem artystycznym drugiej edycji został prorektor UMFC, profesor uczelni w Warszawie i w Łodzi – dr hab. Paweł Gusnar; wraz z mgr Emilią Dudkiewicz podjął się on również organizacji kongresu. Honorowy patronat nad imprezą objął światowej sławy saksofonista Branford Marsalis, który w 2017 roku gościł w warszawskiej uczelni muzycznej.

Pierwotna formuła kongresu była dedykowana przede wszystkim saksofonistom; organizatorzy drugiej edycji zaproponowali poszerzenie jej o nowe ujęcie – podjęty został dyskurs naukowy nad pomnażaniem i upowszechnianiem rodzimego dziedzictwa kulturalnego z udziałem saksofonu w perspektywie teoretyków zajmujących się muzyką współczesną. Po raz pierwszy nie tylko praktycy, ale również teoretycy muzyki i muzykologowie pochylili się nad twórczością rodzimych kompozytorów związaną z wynalazkiem Adolphe'a Saxa. Polska literatura saksofonowa jest bogata i stwarza liczne problemy badawcze, choć dotąd nie doczekała się zbyt wielu opracowań i analiz. Spotkanie kongresowe stanowiło okazję do powiązania teoretycznego namysłu z praktyczną prezentacją zjawisk w artystycznych kreacjach.

Program kongresu obfitował w wydarzenia, które objęły: konferencję naukową (referaty wygłosiło 17 prelegentów), pięć koncertów (podczas których wystąpiło ponad 60 artystów i dokonano 17 prawykonania utworów polskich kompozytorów), spotkania z kompozytorami, prezentację wydawnictw, spotkanie metodyczne z nauczycielami, warsztaty interpretacji saksofonowej oraz wystawę instrumentów i akcesoriów muzycznych. Czynnymi udział w kongresie wzięli wiodący polscy saksofoniści – reprezentanci niemal wszystkich ośrodków akademickich prowadzących klasy klasycznego saksofonu w naszym kraju, wirtuozi na co dzień działający za granicą, młodzi adepci sztuki saksofonowej, a także uznani badacze polskiej muzyki współczesnej. Wśród słuchaczy znaleźli się m.in. nauczyciele saksofonu ze szkół muzycznych w kraju, a także liczni melomani (wstęp na wszystkie wydarzenia, również na koncerty zorganizowane w ramach kongresu, był wolny).

Wykłady były podzielone na sześć sesji, których obrady odbywały się przez dwa pierwsze dni. Uroczystego otwarcia kongresu dokonał dr hab. Paweł Gusnar, prof. UMFC, który poprowadził także pierwszy panel. Referat otwierający kongres, przedstawiony przez mgr Ewelinę Grygier z Instytutu Sztuki PAN w Warszawie (*Pomiędzy jazzem a dżazem. Inspiracje folklorem w kompozycjach na saksofon*), ukazał wynalazek Saxa w kontekście polskiej muzyki tradycyjnej. Autorka zaprezentowała przykłady obrazujące wykorzystanie saksofonu w muzyce tradycyjnej (m.in. popularne zestawienia saksofonu z *dżazem*, czyli ludowym zestawem perkusyjnym) oraz w muzyce klasycznej inspirowanej folklorem. Temat wystąpienia korespondował z pierwszym z koncertów, który był jednocześnie spotkaniem z młodą kompozytorką Anną Marią Huszczą. W jej utworach uzewnętrznia się fascynacja muzyką ludową, elektroniką i brzmieniem saksofonu; zabrzmiały w brawurowych interpretacjach, w tym jeden – *Zorya* na saksofon altowy, elektronikę i głos – został wykonany po raz pierwszy; wykonawcą była Weronika Partyka.

Drugim prelegentem był zasłużony badacz polskiej twórczości muzycznej, prof. dr hab. Marek Podhajski z Akademii Muzycznej w Gdańsku. Profesor dokonał wnikliwej analizy *Trinity concerto* na saksofon sopranowy i orkiestrę smyczkową Pawła Łukaszewskiego, ukazując dzieło jako oryginalne i bogate w walory konstrukcyjne, a jednocześnie przystępne dla słuchacza i atrakcyjne wyrazowo. Wystąpienie było ilustrowane przykładami z nagrania, które w marcu br. zostało nagrodzone Fryderkiem 2019 w kategorii „Album Roku – Muzyka Symfoniczna i Koncertująca”. Sesję zamknął referat dr Mał-

gorzaty Waszak z UMFC podejmujący problematykę dotyczącą zagadnień fakturalno-brzmieniowych w dwóch utworach na sektet saksofonowy: *Lenten music* Pawła Łukaszewskiego oraz *Cantus Mariana* Borkowskiego (prawykonanego podczas drugiego z kongresowych koncertów). Autorka w ciekawy sposób przedstawiła chórally rodowód obu dzieł oraz wyeksponowała ich aspekt sonorystyczny.

Druga sesja dotyczyła twórczości saksofonowej środowiska krakowskiego. Otworzył ją referat prof. dr. hab. Andrzeja Rzymkowskiego z Akademii Muzycznej w Krakowie – pierwszego wykonawcy oraz inspiratora wielu dzieł wywodzących się z małopolskiego kręgu. Przez pryzmat doświadczeń praktyka prof. Rzymkowski zarysował obraz tendencji i zjawisk obecnych w repertuarze saksofonowym powstałym w ramach krakowskiej szkoły kompozytorskiej oraz przybliżył reprezentatywne dzieła jej wiodących twórców. Kolejny głos należał do muzykologa. Dr hab. Justyna Humięcka-Jakubowska, profesor poznańskiego Uniwersytetu Adama Mickiewicza, w fascynującym wystąpieniu skoncentrowała się na estetyczno-wyrazowych aspektach dwóch sztandarowych kompozycji saksofonowych krakowskiego erudyty i jednego z najbardziej oryginalnych polskich twórców – Bogusława Schaeffera. Zogniskowane wokół saksofonu problemy badawcze autorka podjęła w oparciu o analizę utworów oraz poglądy estetyczne twórcy. Trzecie wystąpienie wypełniła autorefleksja kompozytora, dr. hab. Macieja Jabłońskiego z krakowskiej Akademii Muzycznej. Prelegent przybliżył siedem ukazujących rozmaite pomysły kompozytorskie utworów, które przeznaczył na saksofon (w tym zaprezentowane podczas sobotniego koncertu *Studium koloru* na saksofon sopranowy i dwa saksofony altowe).

Podczas trzeciej sesji zostały przybliżone mniej typowe dla twórczości saksofonowej konteksty. Pomost między sesją drugą a trzecią stanowiło wystąpienie dr. hab. Michała Pawelka – kompozytora z Akademii Muzycznej w Krakowie. Prelegent skupił się na własnej twórczości w odniesieniu do szerokiego zastosowania w niej elektroniki, w tym rozbudowanych narzędzi (m.in. programów sekwen-cerowych i własnych podprogramów dokonujących operacji matematycznych w celu przeksztalczeń wyjściowego materiału dźwiękowego) pozwalających na zachowanie centralnej roli wykonawcy w instrumentalno-elektronicznej kreacji. Omówił także utwór *Gioco* na dwa saksofony altowe, zaprezentowany w ramach jednego z koncertów. Referat pt. *Czynniki kształtujące brzmienie w repertuarze polskich kompozytorów piszących na saksofon z organami* przedstawił dr Mariusz Wrona – muzykolog i organista reprezentujący Akademię Sztuk Pięknych w Gdańsku. Z perspektywy teoretyka i praktyka dokonał charakterystyki brzmieniowej polskiego repertuaru na saksofon i organy (z wyłączeniem transkrypcji i koncertów improwizowanych), poddając analizie 13 kompozycji. Przywoływane zjawiska zostały zilustrowane materiałem dźwiękowym. Obrady pierwszego dnia kongresu zamknęło wystąpienie mgr Emilii Dudkiewicz z warszawskiego Uniwersytetu Muzycznego, która z punktu widzenia muzykologa i teologa podjęła temat dotyczący roli saksofonu w utworach o tematyce religijnej polskich kompozytorów. Pozornie odległe powiązania między sztuką należącą do obszaru *sacrum* a kojarzonym z muzyką rozrywkową i jazzową instrumentem także w klasycznych opusach znajdują silną reprezentację. Autorka dokonała systematyzacji zjawisk z tego obszaru i odniosła je do uwarunkowań teologicznych, m.in. z zakresu teologii duchowości i sztuki rozpatrywanej jako *locus theologicus*.

Po części wykładowej odbyły się dwa koncerty: wspomniana już monograficzna prezentacja twórczości Anny Marii Huszczy oraz koncert prawykonania. Swoją premierę miały dzieła Wojciecha Chałupki, Mariana Borkowskiego, Artura Cieślaka, Michała Grabowskiego, Kamila Koseckiego, Jakuba Murasa, Krzysztofa Koszowskiego oraz wybrane części przetranskrybowanego na kwartet saksofonowy *Kwartetu smyczkowego* op. 3 nr 3 Mieczysława Wajnbęrga. Wysoki poziom wykonawczy wszystkich artystów uwieńczył brawurowy występ zespołu The Whoop Group. Wszystkie koncerty kongresowe poprowadził dyrektor artystyczny imprezy – Paweł Gusnar.

Poranna sesja drugiego dnia kongresu ukazywała polską twórczość saksofonową w perspektywie międzynarodowych tendencji i praktycznych problemów interpretacyjnych. Dr Rafał Rachwał z Akademii Muzycznej w Poznaniu przybliżył światową literaturę saksofonową (głównie z I połowy XX wieku) w kontekście folklorystyki muzycznej, zaś wnioski płynące z analizy poszczególnych nurtów przedstawił w odniesieniu do zastosowania ich w praktyce wykonawczej. Mgr Aleksandra Mańkowska reprezentująca Akademię Muzyczną w Łodzi skupiła się na problemach wykonawczych transkrypcji saksofonowych na przykładzie *Romansu* op. 23 Karola Szymanowskiego oraz *Epitafium* Witolda Lutosławskiego w opracowaniu na saksofon i fortepian. Analizy utworów dokonała pod

kątem możliwości najciekawszych form interpretacji. Dr hab. Dariusz Samól, profesor szczecińskiej Akademii Sztuki, przybliżył twórczość saksofonową kompozytorów amerykańskich polskiego pochodzenia. Prezentacja sylwetek wybranych twórców oraz przybliżenie ich sztuki stanowiły impuls do szerokiego poszukiwań repertuarowych i analitycznych.

Tematyka piątej sesji powróciła do prezentacji nowo powstałych dzieł. Otworzyła ją autoreflexja kompozytorki i profesora warszawskiej uczelni muzycznej, dr hab. Alicji Gronau-Osińskiej. Autorka przedstawiła własną twórczość z wykorzystaniem saksofonu pod kątem zawartych w niej głównych idei oraz zastosowanych środków techniki saksofonowej. Dr Włodzimierz Spodymek z Akademii Muzycznej w Bydgoszczy szczegółowo zanalizował prawykonane przez niego dzieło wcześniejszej kompozycji na saksofon i fortepian: *Dialog* Artura Cieślaka oraz *LAI D Island* Michała Grabowskiego. Rys formalny, stylistyczny i poszczególne parametry dzieła muzycznego obu utworów przedstawił w kontekście specyfiki instrumentu oraz możliwości interpretacyjnych. Dr Magdalena Jakubska-Szymiec reprezentująca Akademię Muzyczną w Poznaniu skoncentrowała swoje wystąpienie na roli saksofonu w twórczości Łukasza Wosia – kompozytora, który był bohaterem pierwszego z sobotnich koncertów. Prelegentka przybliżyła sylwetkę kieleckiego twórcy oraz okoliczności powstania jego utworów saksofonowych.

Szesty blok rozpoczął reprezentant Akademii Muzycznej we Wrocławiu i przedstawiciel jazzowego nurtu, dr hab. Janusz Brych. Omówił trudne początki (okres dwudziestolecia międzywojennego oraz wczesne lata po II wojnie światowej) obecności saksofonu jazzowego w naszym kraju. Odwołał się do sylwetek pierwszych saksofonistów, ukazując je na tle ówczesnej sceny muzycznej i ilustrując muzycznymi przykładami. Jako ostatni w ramach sesji naukowej wystąpił dr hab. Paweł Gusnar. Zaprezentował przygotowane przez siebie i wydane kilka miesięcy wcześniej nowe opracowanie *Studiów orkiestrowych na saksofon* – uwzględniające bazę źródłową proponowanych utworów oraz polski dorobek saksofonowy. Publikację przybliżył w perspektywie celów nauczania przedmiotu studia orkiestrowe na saksofon oraz promocji rodzimej twórczości. Referat stanowił równocześnie wprowadzenie do kolejnej części – prezentacji dorobku wydawniczego (książek, wydawnictw nutowych i płytowych) oraz do programu zaplanowanego na przedpołudnie ostatniego dnia kongresu. Prezentacja dorobku przerodziła się w bardzo ciekawą i inspirującą dyskusję nad dostępnością nowo powstających wydawnictw (m.in. niszowych i trudno dostępnych partytur) oraz sposobami promocji mało znanego w szerszych kręgach (zarówno wśród melomanów, jak i teoretyków muzyki i muzykologów) klasycznego repertuaru saksofonowego.

Drugi dzień obrad zamknęły dwa koncerty. W ramach wspomnianego spotkania z Łukaszem Wosiem aż sześć jego kompozycji (w układzie na saksofon i fortepian oraz na saksofon i organy) zabrzmiało po raz pierwszy. Podczas drugiego koncertu scena należała do młodych adeptów sztuki saksofonowej. Zaprezentowali się uczniowie, studenci i absolwenci klas saksofonu pochodzący z różnych stron Polski; swoją premierę miała *Sonata „...słuchając morza i lasu”* op. 87 na saksofon altowy i fortepian Marcina Kopczyńskiego.

Przedpołudnie trzeciego dnia było poświęcone zagadnieniom metodycznym i warsztatom interpretacji saksofonowej, które poprowadzili: Michał Knot z Wiednia oraz działający w Warszawie: Pablo Sánchez-Escarische Gasch i Alicja Wołyńczyk. Dr Wołyńczyk, w ramach spotkania metodycznego z nauczycielami poruszyła problem warsztatu młodego saksofonisty i podzieliła się zarówno teoretyczną wiedzą, jak i praktycznymi ćwiczeniami przydatnymi w codziennej pracy dydaktycznej. Kongres zwieńczył uroczysty koncert finałowy, podczas którego zaprezentowali się zaproszeni goście, wykonane zostały dwie premierowe kompozycje (Janusza Brycha i Olgi Hans), a puentą było wykonanie przez Warsaw Saxophone Orchestra pod dyрекcją Pawła Gusnara utworu *Europa* Macieja Małeckiego na 12 saksofonów.

Kongresowi towarzyszyła wystawa instrumentów i akcesoriów saksofonowych przygotowana przez firmę Jarmuła Music. Uczestnicy mieli możliwość porównania akcesoriów oraz skorzystania z bezpłatnego przeglądu instrumentów. Do dyspozycji byli fachowcy posiadający dużą wiedzę i wieloletnie doświadczenie: Krzysztof Gubała (Jarmuła Music) i Bronisław Zawaliński (Bronton). Dostępne były także wydawnictwa muzyczne: nuty, książki i płyty, m.in. sygnowane przez Chopin University Press, DUX, Sarton Records i Ars Musica (reprezentowanego przez właściciela firmy,

pana Marka Kunickiego). Imprezę dofinansowano ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wkład sponsorski wnieśli: Yamaha, Ars Musica i Jarmuła Music. Partnerami kongresu byli: TVP Kultura, Polmic, Presto, Meakultura, Austriackie Forum Kultury, D'Addario, Music Dealer, BG France, Le Freque, Chopin University Press, DUX i Sarton Records.

Artyści, którzy wzięli czynny udział w kongresie, to: saksofoniści – Janusz Brych, Jacek De-long, Mateusz Dobosz, Krzysztof Guńka, Paweł Gusnar, Magdalena Jakubska-Szymiec, Agnieszka Jutkiewicz, Michał Knot, Aleksandra Mańkowska, Michał Maślak, Weronika Partyka, Wisuwat Pruk-savanich, Julita Przybylska, Rafał Rachwał, Andrzej Rzymkowski, Dariusz Samól, Pablo Sánchez-Escarische Gasch, Mateusz Sawicki, Włodzimierz Spodymek, Alicja Wołyńczyk, Szymon Zawodny oraz uczniowie i studenci klas saksofonu (Aleksandra Bukowska, Celia Castro Roldan, Wojciech Chałupka, Karol Denkwicz, Iga Drąg, Kateřina Juřenová, Krzysztof Koszowski, Piotr Gruszecki, Iwona Gryśak, Szymon Lizak, Karol Mastalerz, Julia Mielczarek, Paulina Młynarska, Jakub Muras, Kacper Puczek, Oskar Rządowski, Mateusz Warzecha, Jakub Wydrzyński); kameraliści – Joanna Ba-lewska, Konrad Boniński, Przemysław Chałupka, Bartosz Jakubczak, Justyna Jażdżyk, Andrzej Ka-rałow, Agnieszka Kopačka-Aleksandrowicz, Magdalena Kordylasińska-Pękala, Bogdan Laketic, Do-rotka Mańkowska, Anna Materniak, Kacper Odrobny, Łukasz Perek, Agnieszka Spodymek, Grzegorz Szymiec, Urszula Świętosława Szyryńska, Joanna Woszczyk-Garbacz; duety/zespoły – ArsSax Duo, Duo Aliada, Impression Saxophone Ensemble, Kwartet saksofonowy „Brzewski”, The Six & Sax Duo, PipeFusion Duo, Trefon Gmyrek Duo, Warsaw Saxophone Orchestra, The Whoop Group.

Emilia Dudkiewicz

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie

ORCID ID0000-0002-7685-9044

<http://doi.org/10.21852/sem.2019.3.18>